TEDENSKE SLIKE

PRILOGA DOMOVINI

Leto I | V Ljubljani, dne 26. februarja 1926 | Stev. 13

Ustanovitev „Vodnikove družbe“

Našim čitateljem je gotovo še znano, da se je ustanovila v Ljubljani »Vodnikova družba«. Namen družbe je za mal denar 20 Din letno izdajati za svoje člane primerno število knjig (za letos štiri). Vsled tega je nastal v nasprotnem taboru hud ropot, češ da je ta družba naperjena proti Mohorjevi družbi. Pa ni tako. Kdor hoče biti član Mohorjeve družbe, naj bo. Vemo pa, da mnogi niso člani te družbe bodisi iz prepričanja ali pa iz kakih drugih vzrokov. Ker je »Slovenska Matica« prenehala delovati in se bo izpremenila v učeno akademijo, je nujno potrebno, da ustanovimo veliko vsenarodno družbo ki bo skrbela za izdajanje knjig, ki bodo odgovarjale potrebam našega naroda v današnjem času. Družba hoče zbrati v svojem krogu vse, ki ljubijo lepo slovensko knjigo in ustvariti organizacijo, ki bo po nekaj letih mogla nuditi svojim članom še mnogo več, nego iz početka. Zanimanje, ki ga je vzbudila družba takoj pri ustanovitvi, je najboljši dokaz, da je bila družba potrebna in da se bo razvila v mogočno slovensko drevo. Od vseh strani se priglašajo prvi člani, poverjeniki in ustanovniki. Na ta način bo mogla družba krepko vršiti svojo prosvetno nalogo. Zakaj smo dali družbi na čelo Vodnikovo ime?

Ali smo mogli izbrati kaj bolj primernega? Ali je kak človek na Slovenskem, ki bi ne poznal Vodnikovega imena. In zakaj? Ko je živel Vodnik, je bil naš narod še zelo zanemarjen. Tedanja avstrijska vlada (za časa cesarja Jožefa) je sicer skušala povzdigniti kmečki stan, a ni znala govoriti kmetu v njegovem jeziku. Vodnik je takrat — od l. 1783 naprej kakor sam pravi — po kmetih duše pasel. Bil je kaplan v Sori, v Ribnici, na Bledu in končno na Gorjušah. Baron Zois se je takrat trudil v Ljubljani, da bi kaj storil za naš narod, a kaj, ko ni imel pravega moža, ki bi znal priprosto govoriti z narodom. Zois pa je imel fužine na Gorenjskem in je večkrat zahajal v Bohinj. Tam sta se seznanila z Vodnikom. To znanje je prineslo našemu narodu bogat blagoslov. Zois je povabil Vodnika v Ljubljano in Vodnik, ki je že kot študent napisal nekaj pesmi, med njimi »Zadovoljnega Kranjca«, se je z vnemo lotil dela. L. 1795 je zagledala beli dan njegova »Velika pratika«. S tem je postal Vodnik naš prvi narodni učitelj in vzgojitelj ljudstva. V »Pratiki« je našel naš človek vse, kar je najnujnejšega potreboval. Vodnik je pisal poučne spise, govoril je o poljedelstvu, zraven pa zapel kako priprosto pesem, da se je »Pratika« ljudem bolj priljubila. Od tega časa narej stoji Vodnik ves čas v službi naroda in skuša na vseh poljih delati in vzgajati slovenskega kmeta. Malokateri ni znal v tako priprostem jeziku približati se narodu, ki takrat še ni bil vajen knjig in časopisov. Vodnik je vzoren naroden delavec in ni čuda, da je tako znan in priljubljen pri svojem narodu. Saj njegova zunanjost — kakor jo vidimo na spomeniku — je nekaj našega, domačega — ves je naš, kakor je ves narod njegov.

Valentin Vodnik — po kipu Al. Gangla v Ljubljani

Ko so l. 1809 prišli Francozi, je Vodnik spoznal, da ima naš narod lahko veliko bodočnost, zato je zapel svojo pesem:

Napoleon reče
Ilirija vstan'...

in ko je Ilirija vstala, se je s tem začela vzbujati tudi naša jugoslovanska zavest. Ilirija je sicer propadla, narodna zavest pa je rastla in z njo se je dvigal tudi naš narod. — Avstrija se je nad Vodnikom maščevala in je bil naš prvi narodni mučenik nove dobe — zato smo mu dolžni spoštovanja, za vse njegovo delo pa globoke hvaležnosti in to vršimo s tem, da smo dali njegovo ime na čelo naši veliki bodoči prosvetni organizaciji. Kdor časti našega prvega pesnika, bo postal tudi član njegove prve družbe.

Za letos bo Vodnikova družba izdala štiri knjige. 1. Veliko pratiko, 2. poljudno knjigo iz domače zgodovine ali zemljepisa, 3. 1. zvezek Vodnikove knjižnice (originalno povest, 4. prevod (povest). Kdor pozna današnje razmere, ve, da za 20 Din ni mnogo knjig. Le velika organizacija omogočuje, da se dobi za ta denar 4 knjige. Zato naj smatra vsak za svojo dolžnost, da pridobiva članov in množi njih število. Ustanovniki plačajo po 500 Din. Družba pričakuje, da dobi na ustanovnini 100.000 Din. Ako se to izpolni, bo položen trden temelj Vodnikovi družbi, sedaj je čas, da dokažemo, da znamo ceniti delo svojega prvega pesnika in da hočemo v njegovem spominu živeti in delati za našo prosveto.

V kmečki hiši v Spodnji Šiški je bil rojen Valentin Vodnik, med kmečkim ljudstvom na Gorenjskem je živel in deloval dolga leta, za kmečke potrebe je izdajal »Novice«, »Pratiko« in »Kuharske bukve«, v kmečkem duhu je pel svoje pesmi. Zato bo »Vodnikova družba« nadaljevala, kar so začeli Vodnik in za njim vsi prijatelji našega naroda, želeč mu duševne svobode, prave omike in napredovanja.

Zato nam bodi Vodnik vodnik in njegova družba najljubša, ker najbolj koristna!

Naš zunanji minister dr. Momčilo Ninčić na poti v Rim ob prihodu v Ljubljano. Slika kaže od leve na desno: načelnika zun. ministrstva Antića ministra dr. Ninčića, šefa zun. kabineta Vuckovića, laškega poslanika v Beogradu Bodrera, laškega gener. konzula markiza Gavottija v Ljubljani in velikega župana dr. Baltiča v Ljubljani. Dr. Ninčić in poslanik Bodrero sta se peljala skozi Ljubljano v Rim k min. predsedniku Mussoliniju, da sklenejo zavezništvo Italije in Jugoslavije proti Nemčiji, ki se hoče združiti z Avstrijo. Dr. Ninčić postopa dogovorno s češkoslovaškim zunanjim ministrom dr. Benešem in rumunskim zunanjim ministrom Duco. Sestanek v Rimu je baje največje važnosti za svetovni mir.

Zdravniški jubilej dr. Edvarda Šavn

Dne 25. februarja 1876 je postal Kranjčan Edvard Šavnik na graškem vseučilišču doktor zdravilstva. Prakticiral je v Ljubljani, bil nato zdravnik v Laškem pri Celju, potem se je udeležil vojne v Bosni proti Turkom kot vojaški nadzdravnik ter se od leta 1879 nastanil v Kranju. Tam je ostal doslej. Kot višji okrajni zdravnik je šel pred dvema letoma v pokoj, a izvršuje še vedno privatno prakso. Dr. Šavnika dobro pozna ves kranjski okraj kot dobrega, plemenitega moža in zdravnika. Za Čitalnico, Sokola, gasilsko društvo in pa revne naše dijake je deloval požrtvovalno vse življenje.

Krasni most v Mariboru preko Drave so zgradili leta 1913 ter ga odprli med velikimi slavnostmi proti Slovencem. Danes je Maribor z mostom vred slovenski, državen, ker pelje čezenj državna cesta od avstrijske meje proti Ljubljani in Trstu.

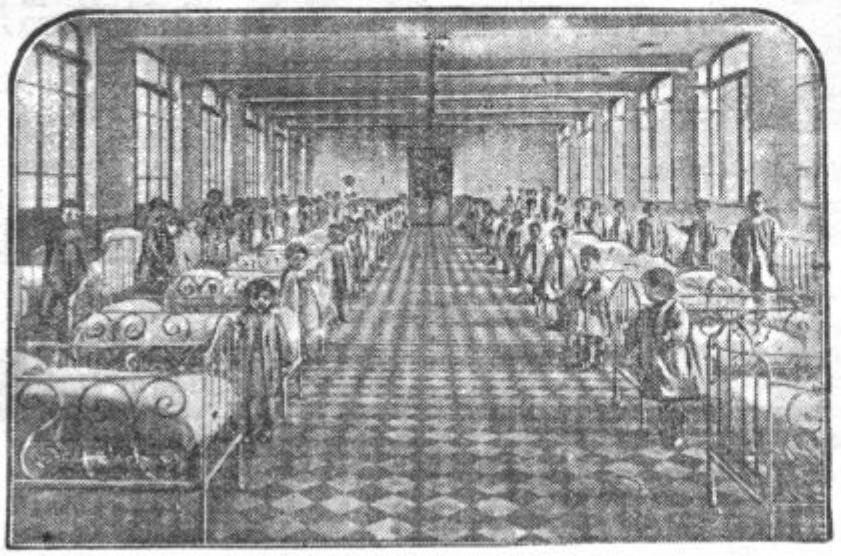

Vzorno urejen Dečji dom za negovanje in vzgajanje revnih otrok, kakršnega imamo po zaslugi Slovenk tudi v Ljubljani v splošni bolnici z imenom Dečji dom kraljice Marije.

Najstarejši slovenski igralec Anton Cerar-Danilo, ki igra od l. 1876 doslej v Ljubljani v svoji najboljši vlogi »strička Dolefa« v Fr. Govekarjevi dramj »Deseti brat«. Danilo je slavil te dni svoj 50letni igralski jubilej.

Generalni konzul češkosl. republike dr. Otokar Beneš odhaja iz Ljubljane

Jugoslavija in Češkoslovaška sta prijateljski državi. V Ljubljani zastopa češkoslovaško vlado in državo generalni konzul dr. Otokar Beneš. Že med vojno se je dr. Beneš kot vojaški sodnik v Dalmaciji in Bosni izkazal

kot prisrčnega prijatelja Jugoslovenov in je rešil marsikoga težke ječe ali celo smrti. Po vojni je postal najvišji uradnik češkoslovaški v Ljubljani in zastopnik svoje domovine. Pridobil si je največje spoštovanje in ljubezen v vseh slovenskih krogih, ker je bil nenavadno dober, prijazen in uslužen mož. Z redko ljubeznivostjo je šel na roko prav vsakomur ter si je s svojim demokratičnim nastopanjem pridobil srca ne le med inteligenco, temveč tudi med ljudstvom. Te dni nastopi novo službo v češkoslovaškem zunanjem ministrstvu v Pragi. Zato mu je v Ljubljani mnogo društev priredilo poslovilne večere, na katerih so mnogi govorniki in govornice naglašali, da je bil dr. Beneš najbolj priljubljen Čeh v Sloveniji. Tudi v Mariboru so mu priredili v slovo veliko slavlje, v Ljubljani in v Mariboru pa je bil izvoljen za častnega člana Jugoslovensko-češkoslovaških lig, ki ju je podpiral duševno in gmotno.

Češki skladatelj Frančišek Škroup, ki je uglasbil pesem »Kje dom je moj?«. Pesem je postala češkoslovaška narodna himna ter jo prepevajo vsi Slovani.

Otroci v maškerah. Kakor v predpustu noré stari, se našemljo tudi otroci. Take maškerade so navadno prav ljubke prireditve, ker imajo otroci veliko veselja.

Velika slavnost v Valparaisu, vedno zelenem glavnem mestu republike Čile, kjer živi zelo mnogo Jugoslovenov iz hrvatskega Primorja in Dalmacije v prav dobrih razmerah.

—

Najvišja pečina Severne Amerike, ktero zelo radi obiskujejo izletniki, da s tem pokažejo svoj pogum. Mnogo jih pa zleze na to nevarno pečino, ki je visoka čez 3000 čevljev, tudi zato, da si končajo svoje življenje na popolnoma gotov način s skokom v globino.

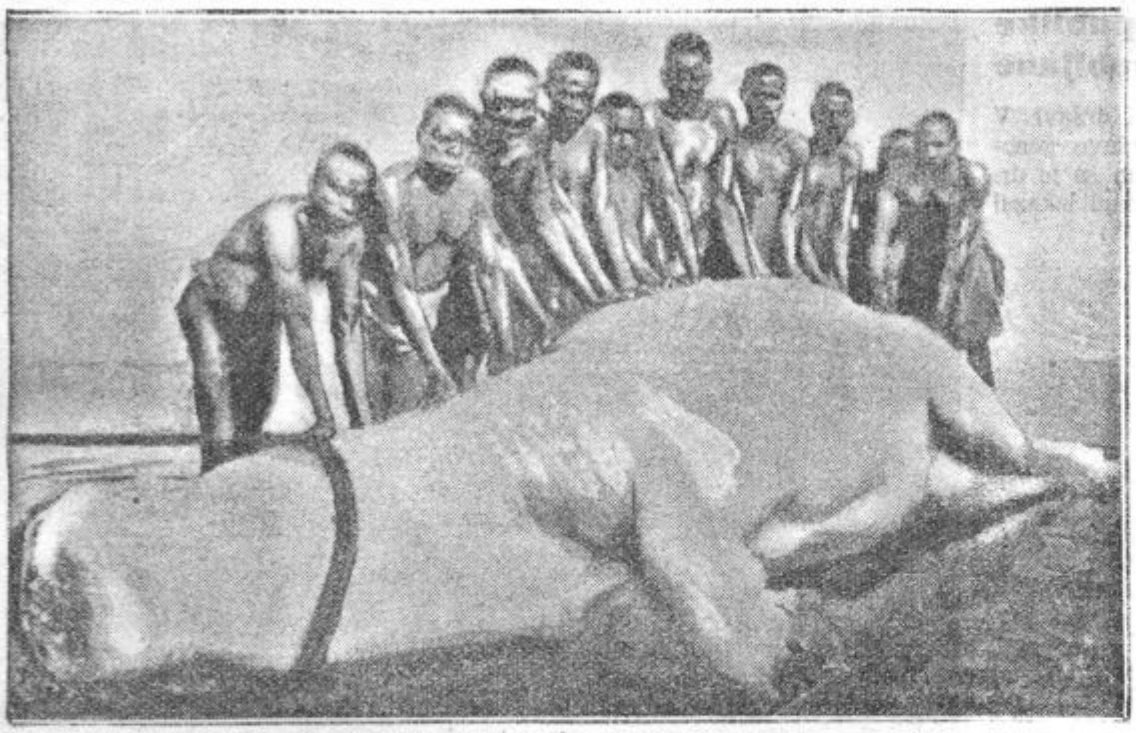

Povodnji konj, poleg slona največja žival vročih krajev, živi posebno v Nilu, iz zgodb sv. pisma vsakemu znani egiptovski reki, kamor so vrgli malega Mojzesa. V jezi je ogromna žival človeku nevarna, ker svojega sovražnika neusmiljeno pomandra. Kljub svojemu zalitemu in neokretnemu telesu je povodnji ali nilski konj zelo hiter, da mu je težko uiti.

Mrož, ogromni sesavec severnega ledenega morja, se hrani s samimi ribami. V vodi je hiter kot riba, na kopnem se pa le počasi in nerodno giblje po ledu. Njegovi oklji se uporabljajo kot dragocena slonova kost.

Brzojavljena podoba. Slika nam kaže Francozinjo Suzano Lenglen, ki je zmagala v tenisu, to je v igri z malimi žogami, s katero se zabavajo posebno bogatejši ljudje po vsem svetu, svojo nasprotnico Američanko Heleno Wills. Vendar pa slike ne objavljamo radi tega za nas malo važnega dogodka, pač pa zato, ker je bila ravno ta slika iz francoskega primorja brzojavnim potom poslana v Pariz, kakor mi brzojavljamo kratke vesti. Daljavo 700 kilometrov zračne črte je ta slika preletela v osmih minutah, tj. razdaljo, ki je skoro tako dolga kot zračna črta iz Ljubljane v Rim in nazaj ali iz Beograda v Rim.

Igralska umetnost v maskiranju. Liana Haid je lepa mlada igralka, ki igra za kina. Kako se ta krasna ženska zna maskirati v starca berača, kaže naša spodnja slika.

Vedno isti!

Kakor so pred sto leti jezuiti preganjali frančiškana Valentina Vodnika, ker je za narod pisal poučne knjige, pratiko, izdajal »Novice« ter zlagal lepe pesmi, tako so se danes vrgli klerikalci na družbo, ki nosi njegovo ime, čeprav o nji še ne vedo druzega, kot da bo izdajala za naše ljudstvo samo koristne in zabavne knjige.